ผลการประเมินมาตรฐานคลินิกให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน พ.ศ. 2556-2558 เขตสุขภาพที่ 1

The Evaluation Results of Youth Friendly Health Services of Health region zone 1, 2013-2015

ผู้วิจัย นางสายสุทธี ร่มเย็น

ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่

บทคัดย่อ

ความสำคัญปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชนมีความรุนแรงมากขึ้นแนวโน้มการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเพิ่มขึ้น ผลกระทบที่ตามมาคือการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม การแท้ง การทอดทิ้งบุตร การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ได้ ข้อมูลสถิติทั่วโลกพบว่าอัตราการคลอดบุตรของหญิงอายุ 15-19 ปี พบในอัตรา 55.7 ต่อพัน (World Population Prospects, the 2010th revision) และจากข้อมูลระดับประเทศของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ในปี 2559 พบว่า อัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี เท่ากับ42.5 ต่อพัน อัตราการตั้งครรภ์ซ้ำ ร้อยละ 11.9 อัตราป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นละเยาวชนเท่ากับ 43.44ต่อแสนโดยเขตสุขภาพที่ 1 พบอัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี เท่ากับ 34.1 ต่อพัน และจากข้อมูลHDCเขตสุขภาพที่1 รอบ9เดือนปี 2560 (3) อัตราการตั้งครรภ์ซ้ำวัยรุ่นร้อยละ15.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด(ไม่เกินร้อยละ ๑๐) โดยจังหวัดที่มีอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำสูง3จังหวัดแรกคือ เชียงราย แพร่ และเชียงใหม่ (ร้อยละ 18.36 , 18.35 และ 18.28 ตามลำดับ กรมอนามัยเริ่มวางแผนพัฒนาและจัดทำมาตรฐาน YFHS เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานบริการให้มีการจัดบริการแก่วัยรุ่นอย่างครอบคลุม เพื่อให้วัยรุ่นและเยาวชนสามารถเข้าถึงและใช้บริการสุขภาพที่มีมาตรฐาน ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาอนามัยการเจริญพันธุ์ในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนลดลง ในอนาคต

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการประเมินรับรองมุมให้บริการที่เป็นมิตรแก่วัยรุ่นและเยาวชนปี 2556-2558

วิธีการศึกษาศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณใน8จังหวัดเขตสุขภาพที่1วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา,ร้อยละ

ผลการศึกษา พบว่าในปี2556-2558อำเภอผ่านการประเมินรับรองจำนวน76ร.พ คิดเป็น ร้อยละ 77.55 สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ60 มีโรงพยาบาลในจังหวัดที่ผ่านการประเมินรับรองครบร้อยละ100 จำนวน ๒ จังหวัด คือ จ.พะเยา และจ.แม่ฮ่องสอน รองลงมาคือจังหวัด เชียงรายและ จังหวัดลำปางที่ผ่านการประเมินเกินร้อยละ90 ประเด็นสำคัญที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ คือ นโยบายของผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัด การบูรณาการทำงานภายในองค์กร ระบบข้อมูล การทำงานเชิงรุกและการสร้างภาคีเครือข่าย

สรุปและวิจารณ์การประเมินมาตรฐานคลินิกให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนเป็นวิธีการที่จะพัฒนาการให้วัยรุ่นได้รับบริการสุขภาพที่มีมาตรฐานซึ่งต้องใช้เวลาและความมุ่งมั่น ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะระดับจังหวัด ควรมีการนิเทศงานเพื่อกระตุ้นให้สถานบริการเห็นความสำคัญของการพัฒนา

คลินิกบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนให้เข้าประเมินรับรองตามมาตรฐาน

Abstract

The background of the problem : at present the reproductive health of adolescents and youth in Thailand is severe increasing. In addition the premature sex trends are increasing, the consequence impact is that the number of unwanted pregnancy, unsafe abortion ,sexual transmitted infections and AIDS. World statistics showed that the rates of childbirth among 15-19 year old women are at the rate of 55.7 per thousand (World Population Prospects, the 2010th revision). The national data of the Bureau of Policy and Strategy Ministry of Public Health in 2016 It was found that the preterm delivery rate in adolescents aged 15-19 was 42.5 per thousand. The rate of repeat pregnancy was 11.9%. The rate of sexually transmitted diseases was 43. 44 per hundred thousand. Health Region 1

Found that the rates of childbirth among 15-19 year old women was 34.1 per thousand and HDC data showed that the rate of repeat pregnancy was 15.8%, which was higher than the standard (not more than 10%). There are 3 provinces have got the highest repeat pregnancy were Chiang Rai, Phrae and Chiang Mai ; 18.36%, 18.35% and 18.28%. The Department of Health began to set the planning, developing, and developing the YFHS standards to improve the quality of services for adolescents and youth for enable access and use standardized health services that will be able to reduce the reproductive health of adolescents and youth problems in the future.

The objective of this study : study the results of the assessment of Youth Friendly Health Services in 2013-2015.

Study method : a qualitative and quantitative study was conducted in 8 provinces. Descriptive statistics, Percentage.

The results showed that in 2013-2015, there are 76 hospitals pass the assessment of Youth Friendly Health Services, 77.55% higher than the target. (60 %). There are 2 provinces pass the assessment 100 % ; Phayao and Mae Hong Son province. Chiang Rai and Lampang Provinces were evaluated by over 90%. The key to success is the policy of the executive, provincial managers, the organization integration, information systems, proactive working and networking partners.

Conclusions and Critiques: the assessment of Youth Friendly

Health Services is a way to develop standardized health services for adolescents with that take time and commitment. Provincial managers are an important role person in the implementation with gain to the comprehensive and effective health services.

Recommendations : The Provincial Health official should be supervision, empowerment and encourage the district hospital realize to the importance of development on a youth- friendly health service for adolescents to assess their standards.

บทนำ

เนื่องด้วยสถานการณ์ปัญหาและแนวโน้มปัญหาอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชนที่มีความรุนแรงมากขึ้น ในประเทศต่างๆ ไม่เฉพาะแต่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ WHO สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกเร่งจัดทำมาตรฐานบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นพร้อมแนวทางการดำเนินงานสำหรับสถานบริการ ในลักษณะที่เรียกว่า Youth Friendly Health Services (YFHS) เพื่อเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้มากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการป้องกันและลดปัญหาสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในประชากรกลุ่มนี้ ยุพา พูนขำ(1)กล่าวถึง ความหมายของ Youth Friendly Health Services (YFHS) บริการสุขภาพที่ เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชนว่า คือ บริการสุขภาพที่ตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน WHO ได้สรุปคุณลักษณะ YFHS ประกอบด้วย 1. นโยบายที่เป็นมิตร เป็นไปตามสิทธิของวัยรุ่นและเยาวชนในข้อกำหนดของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของเด็ก และคำประกาศต่างๆที่เกี่ยวข้อง 2. กระบวนการให้บริการที่เป็นมิตร 3. ผู้ให้บริการที่เป็นมิตร4. ทีมสนับสนุนบริการที่เป็นมิตร เข้าใจและคำนึงถึงการให้บริการวัยรุ่นและเยาวชนแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน . 5สถานที่ตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย เดินทาง สะดวก และมีรูปแบบที่วัยรุ่นและเยาวชนต้องการ มีความเป็นส่วนตัวและไม่ทำให้สังคมและชุมชนมองในแง่ลบ 6.วัยรุ่นและเยาวชนมีส่วนร่วม้ 7. มีการสื่อสารกับชุมชนและชุมชนมีส่วนร่วม 8. การบริการเชิงรุกและสัมพันธ์กับบริการด้านอื่นโดยวัยรุ่นและเยาวชนในชุมชน 9. การบริการที่เหมาะสมและครบวงจรลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น 10.การบริการสุขภาพที่มีประสิทธิผล 11.การบริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร มีระบบการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร

กระทรวงสาธารณสุขจึงมีนโยบายให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น และเป็นการสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ที่2ของกรมอนามัยในการแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยของวัยรุ่นที่กำลังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ โดยนโยบายดังกล่าวสอดรับกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทยและประเด็นยุทธศาสตร์ลดปัจจัยเสี่ยงวัยเรียนและวัยรุ่นของกรมอนามัย และมีนโยบายให้เร่งดำเนินงาน คลินิกวัยรุ่น ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพให้ครอบคลุมพื้นที่ภายในปี 2559 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้วางแผนพัฒนาและจัดทำมาตรฐาน YFHS ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ ได้ตระหนักถึงปัญหาอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นที่เพิ่มสูงขึ้นจึงมีการพัฒนาศักยภาพสถานบริการให้มีการจัดบริการตามมาตรฐาน YFHS เพื่อให้วัยรุ่นและเยาวชนสามารถเข้าถึงและใช้บริการสุขภาพตามความต้องการ อันจะมีส่วนช่วยให้อุบัติการณ์ปัญหาสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวลดลง

กรมอนามัยร่วมกับ ศูนย์อนามัยที่ 10 เชียงใหม่ จัดอบรมเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่วัยรุ่นในปีพ.ศ 2553 – 2554 ให้กับโรงพยาบาลทุกแห่งใน8 จังหวัดของเขตสุขภาพที่1 ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สนับสนุนให้สถานบริการของรัฐในระดับต่างๆ จัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน เพื่อลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์/เอดส์ จัดอบรมจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน

รวม6 จังหวัด ต่อมาในปีพ.ศ 2555 ได้จัดอบรมผู้ให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรแก่วัยรุ่นในจังหวัดที่เหลือ เพิ่มเติม คือ จังหวัด ลำพูน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ครบทั้ง 8 จังหวัด โดยมีจุดมุ่งหมายให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมกลับไปให้บริการและผลักดันให้มีการจัดตั้งคลินิกให้คำปรึกษาแก่วัยรุ่นของโรงพยาบาล ในปี 2555 กรมอนามัยได้ตั้งเป้าหมายการประเมินโรงพยาบาลที่ผ่านการอบรมในปี 2553-2554 โดยกำหนดให้อย่างน้อยร้อยละ 30 รพ.ต้องผ่านการประเมินรับรองตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรแก่วัยรุ่น (YFHS) ของกรมอนามัย แต่เนื่องด้วยการประสพปัญหาความล่าช้าในการพัฒนาทีมประเมินรับรองฯ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ประกอบกับมีการปรับเปลี่ยนเกณฑ์การประเมินรับรองมาตรฐาน อย่างไรก็ตามศูนย์อนามัยที่ 0 เชียงใหม่ ได้ดำเนินการประเมินรับรองมาตรฐาน โรงพยาบาลจำนวน6 โรงพยาบาล และมีแผนจะดำเนินการประเมินรับรองมาตรฐานโรงพยาบาลต่างๆในปี 2556 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินรับรองมุมให้บริการที่เป็นมิตรแก่วัยรุ่นและเยาวชนปี 2556-2558

2. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย โรงพยาบาลจังหวัดและโรงพยาบาลชุมชนที่ผ่านการประเมินมุมให้บริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนตามมาตรฐาน YFHS ในปี 2556-2558

การดำเนินงาน ในปี2553-2554 ศูนย์อนามัยที่1 เชียงใหม่ ร่วมกับกรมอนามัยในการการพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโดยการจัดอบรมการให้คำปรึกษาแก่วัยรุ่นให้แก่ผู้รับผิดชอบงานวัยรุ่นในสถานบริการทุกระดับ ทั้งใน โรงพยาบาลจังหวัดและโรงพยาบาลชุมชน สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์และศูนย์เขตได้ร่วมกันพัฒนาระบบการประเมิน และรับรองตามมาตรฐานฯมาตรฐาน มุมให้บริการที่เป็นมิตรแก่วัยรุ่นและเยาวชน

กิจกรรมหลักที่ดำเนินการ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการ การพัฒนาระบบการประเมิน และรับรอง การนิเทศติดตามเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินรับรอง การจัดประชุมชี้แจงแนวทาง หลักเกณฑ์การประเมินฯ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งการสนับสนุนสื่อวิชาการต่างๆ เช่น คู่มือ แนวทางการดำเนินงาน “คลินิกวัยรุ่น”มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนและ แบบประเมินตนเองและคู่มือแนวทางการเยี่ยมสำรวจและประเมิน รพ.ตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ในปี 2556 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์กำหนดให้มีการประเมินมาตรฐาน มุมให้บริการที่เป็นมิตรแก่วัยรุ่นและเยาวชนในรพ.อย่างน้อยร้อยละ20 ซึ่งศูนย์อนามัยที่1 ได้รับนโยบายดังกล่าวมาดำเนินการ โดยมีการกำหนดกิจกรรมเป็นขั้นตอน เริ่มด้วย

1. การประเมินสถานการณ์ปัญหาและส่วนขาดของจังหวัด เตรียมความพร้อมของพื้นที่โดยการเยี่ยมเสริมพลัง/นิเทศติดตาม เพื่อรับทราบความก้าวหน้าในการดำเนินการจัดตั้งคลินิควัยรุ่น ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงาน การเตรียมการ และเกณฑ์การประเมินรับรองให้ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัด และผู้รับผิดชอบระดับอำเภอรับทราบ เพื่อให้โรงพยาบาลมีความพร้อมรองรับการประเมินรับรองมาตรฐานฯ โดยในระยะแรก ศูนย์ฯได้สุ่มเยี่ยมนิเทศติดตามโรงพยาบาล จำนวนทั้งสิ้น 22แห่ง ประกอบด้วยจังหวัด เชียงราย ได้แก่ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลพาน โรงพยาบาลแม่จัน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ โรงพยาบาลแม่แตง โรงพยาบาลสันทราย โรงพยาบาลสันกำแพง โรงพยาบาล แม่ออน โรงพยาบาลสะเมิง โรงพยาบาลดอยสะเก็ด โรงพยาบาลสารภี โรงพยาบาลสันป่าตอง จังหวัดลำปาง ได้แก่

โรงพยาบาลแจ้ห่ม โรงพยาบาลเถิน โรงพยาบาลสบปราบ โรงพยาบาลเกาะคา และ โรงพยาบาลเสริมงาม จังหวัด พะเยา ได้แก่ โรงพยาบาลปง โรงพยาบาลเชียงคำ โรงพยาบาลดอกคำใต้ จังหวัด แพร่ ได้แก่ โรงพยาบาลเด่นชัย โรงพยาบาลสูงเม่น โรงพยาบาลร้องกวางจังหวัดน่าน ได้แก่ โรงพยาบาลน่าน โรงพยาบาลทุ่งช้าง โรงพยาบาลเชียงกลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ โรงพยาบาลศรีสังวาลย์

2. การประเมินรับรองมุมให้บริการที่เป็นมิตรตามมาตรฐาน Youth Friendly Health Services

เริ่มด้วย การกำหนดเป้าหมายการประเมินฯรายจังหวัด ประสานจังหวัดในการคัดเลือกสถานบริการที่มีความพร้อมในการสมัครเข้ารับการประเมินรับรอง การประเมินรับรองฯ ใช้แนวทางการเยี่ยมสำรวจและประเมินโรงพยาบาลตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน โดยรพ.ที่มีความประสงค์จะสมัครต้องทำแบบประเมินตนเองตามแบบฟอร์มที่กำหนด โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าระดับ 2 โดยต้องส่งเอกสารให้ศูนย์อนามัยฯล่วงหน้าก่อนการประเมินรับรอง 2สัปดาห์ก่อนวันนัดหมาย

ผลการประเมินรับรองตามมาตรฐาน

ปี2555 สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย ยังไม่มีการกำหนดเป้าหมายในการประเมินรับรอง มีโรงพยาบาลที่สมัครเข้ารับการการประเมินรับรองมาตรฐานฯและผ่านการประเมินรับรองจำนวน6โรงพยาบาล คือ โรงพยาบาลปง โรงพยาบาลเชียงคำ จังหวัด พะเยา โรงพยาบาลน่าน โรงพยาบาลเชียงกลาง จังหวัด น่าน และโรงพยาบาลเถิน โรงพยาบาลสบปราบ จังหวัดลำปาง

ปี2556- 2558 มีการกำหนดเป้าหมายปี 2556 ร้อยละ 20, และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ40 และร้อยละ 60 ตามลำดับ มีโรงพยาบาลที่ผ่านการประเมินรับรองฯ ดังนี้

จังหวัด เชียงราย ปี2556 ผ่านการประเมินรับรอง 4 รพ.ได้แก่ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลพาน โรงพยาบาล แม่ลาว โรงพยาบาลเทิง ปี 2557 ผ่านการประเมิน 7 รพ. ได้แก่ โรงพยาบาล แม่สาย โรงพยาบาลเชียงแสน โรงพยาบาล ขุนตาล โรงพยาบาล เวียงเชียงรุ้ง โรงพยาบาล พญาเม็งราย โรงพยาบาลแม่สรวย และโรงพยาบาลเวียงป่าเป้า ปี 2558 ผ่านการประเมิน 6 รพ .ได้แก่ โรงพยาบาลเวียงชัย โรงพยาบาลป่าแดด โรงพยาบาลเวียงแก่น โรงพยาบาลเชียงของ โรงพยาบาลแม่ฟ้าหลวง และโรงพยาบาล แม่จัน

รวมผลงานสะสม 17 รพ. จากทั้งหมด 18 รพ คิดเป็น ร้อยละ 94.4

จังหวัด ลำปาง ปี2555 ผ่านการประเมิน 2 รพ.ได้แก่ รพ.เถิน รพ.สบปราบ ปี2556 ผ่านการประเมิน 7 รพ.ได้แก่ รพ.ห้างฉัตร รพ. แจ้ห่ม รพ. เสริมงาม รพ. แม่เมาะ รพ.เกาะคา รพ.แม่พริก รพ.เมืองปาน ปี2557 ผ่านการประเมิน 3 รพ.ได้แก่ รพ.งาว รพ.วังเหนือ รพ. แม่ทะ ปี2558 ไม่ส่งเข้ารับการประเมิน

รวมผลงานสะสม 12 รพ. จากทั้งหมด 13 รพ คิดเป็น ร้อยละ 92.3

จังหวัด ลำพูน ปี2556 ผ่านการประเมิน 2 รพ.ได้แก่ รพ.ลำพูน รพ.บ้านธิ ปี2557 ผ่านการประเมิน 1 รพ.ได้แก่ รพ. ลี้ ปี2558 ผ่านการประเมิน2 รพ.ได้แก่ รพ.ทุ่งหัวช้าง รพ.ป่าซาง

รวมผลงานสะสม 5 รพ. จากทั้งหมด 7 รพ คิดเป็น ร้อยละ 71.4

จังหวัด เชียงใหม่ ปี2556 ไม่ส่งเข้ารับการประเมิน ปี2557 ผ่านการประเมิน 9 รพ. ได้แก่ รพ. สารภี รพ จอมทอง รพ.สะเมิง รพ. แม่ออน รพ.ดอยสะเก็ด รพ.สันทราย รพ.สันกำแพง รพ. หางดง รพ.สันป่าตอง

ปี2558 ผ่านการประเมิน6 รพ.ได้แก่ รพ.เชียงดาว รพ.แม่วาง รพ.พร้าว รพ.ฮอด รพ.แม่แจ่ม รพ.ฝาง

รวมผลงานสะสม 15 รพ. จากทั้งหมด 24 รพ คิดเป็น ร้อยละ 62.5

จังหวัด แม่ฮ่องสอน ปี2556 ผ่านการประเมินุ 4 รพ.ได้แก่ รพ.ศรีสังวาลย์ รพ.ปาย รพ.ปางมะผ้า รพ.ขุนยวม ปี2557 ผ่านการประเมิน 3 รพ.ได้แก่ รพ.แม่สะเรียง รพ.แม่ลาน้อย รพ.สบเมย

รวมผลงานสะสม 7 รพ. จากทั้งหมด 7 รพ คิดเป็น ร้อยละ100

จังหวัด พะเยา ปี2555ผ่านการประเมินุ 2 รพ.ได้แก่ รพ.เชียงคำ รพ.ปง ปี2556 ผ่านการประเมิน 3 รพ.ได้แก่ ดอกคำใต้ เชียงม่วน แม่ใจ ปี2557 ผ่านการประเมิน 2 รพ.ได้แก่ รพ. พะเยา และ รพ.จุน

รวมผลงานสะสม 7 รพ. จากทั้งหมด 7 รพ คิดเป็น ร้อยละ 100

จังหวัด แพร่ ปี2556 ผ่านการประเมิน1 รพ ได้แก่ รพ.สูงเม่นปี2557 ไม่ส่งเข้ารับการประเมิน

ปี2558 ผ่านการประเมินุ1 รพ.ได้แก่ รพ. ร้องกวาง รวมผลงานสะสม 2 รพ. จาก8 รพ คิดเป็น ร้อยละ 25.0

จังหวัด น่าน ปี2556 ผ่านการประเมิน3 รพ. ได้แก่ รพ.ปัว รพ.ทุ่งช้าง รพ.นาหมื่น ปี2557 ผ่านการประเมิน 3 รพ.ได้แก่ รพ.สองแคว รพ.สันติสุข รพ. เวียงสา ปี2558 ผ่านการประเมิน 3 รพ.ได้แก่ รพ.บ่อเกลือ รพ.เฉลิมพระเกียรติ รพ.แม่จริม รวมผลงานสะสม 11 รพ. จากทั้งหมด 14 รพ คิดเป็น ร้อยละ78.6

สรุปผล การประเมินรับรองมาตรฐานคลินิกบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน เริ่มด้วยการการประสานจังหวัดในการคัดเลือกโรงพยาบาลที่มีการจัดตั้งคลินิควัยรุ่น และดำเนินงานตามมาตรฐานYFHS ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักได้แก่ องค์ประกอบที่ 1. การบริหารจัดการ องค์ประกอบที่ 2. การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และการสร้างความต้องการในการใช้บริการ องค์ประกอบที่ 3. บริการที่ครอบคลุมความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และองค์ประกอบที่ 4. ระบบบริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน โดยมีการดำเนินงานตามขั้นตอนเริ่มด้วยการให้โรงพยาบาลประเมินตนเองตามแบบประเมินตนเองตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ในปี 2555 มีโรงพยาบาลผ่านเกณฑ์จำนวน 6 แห่ง ปี 2556 จำนวน24แห่ง ปี 2557 จำนวน 28 แห่ง ปี2558 จำนวน 18แห่ง รวมยอดสะสมถึงปี 2558 เท่ากับ 76 แห่ง จาก98 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 77.5 เกินเป้าหมายที่กรมอนามัยกำหนดในปี 2558 ที่ตั้งเป้าไว้ ร้อยละ 60

ตาราง 1. ร้อยละของโรงพยาบาลที่ผ่านเกณฑ์ประเมินรับรองมาตรฐานฯ ระหว่างปี2556-2558 จำแนกรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนรพ.ทั้งหมด	ผลงานสะสม ปี/2558	ร้อยละ (เป้าหมายปี2558ร้อยละ60)
เชียงใหม่	24	15	62.5
ลำพูน	7	5	71.4
ลำปาง	13	12	92.3
แม่ฮ่องสอน	7	7	100
เชียงราย	18	17	94.4
พะเยา	7	7	100
แพร่	8	2	25
น่าน	14	11	78.6
รวม	**98**	**76**	**77.55**

ตาราง 2 รายชื่อโรงพยาบาลที่ผ่านการประเมินรับรองมาตรฐานมุมให้บริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ปี2556-2558

จังหวัด	ปี 2555	ปี 2556 (เป้าหมายร้อยละ20)	ปี 2557 (เป้าหมายร้อยละ40)	ปี 2558 (เป้าหมายร้อยละ60)
เชียงใหม่ (24 รพ./25อ.)		0	1.รพ.สารภี 2.รพ.จอมทอง3. รพ.สะเมิง 4.รพ.แม่ออน 5.รพ.ดอยสะเก็ด6.รพ.สันทราย 7.รพ.สันกำแพง 8.รพ.หางดง 9.รพ.สันป่าตอง	1.รพ.เชียงดาว2.รพ.แม่วาง 3.รพ.พร้าว 4.รพ.ฮอด 5.รพ.เทพรัตน์ฯ 6.รพ.ฝาง
			37.5%	**62.50%**
ลำพูน (7 รพ./ 8อ.)		1.รพ.ลำพูน2.รพ.บ้านธิ	รพ.ลี้	1.รพ.ทุ่งหัวช้าง 2.รพ.ป่าซาง
		28.6%	**42.9%**	**71.43%**
จ.ลำปาง (13 รพ./13 อ.)	รพ เถิน รพ สบปราบ	1.รพ.ห้างฉัตร2. รพ.แจ้ห่ม 3. รพ.เสริมงาม 4. รพ.แม่เมาะ 5. รพ.เกาะคา 6. รพ.แม่พริก 7. รพ.เมืองปาน	1. รพ.งาว2. รพ.วังเหนือ 3. รพ.แม่ทะ	
		69.2%	**92.3%**	**92.30%**
แม่ฮ่องสอน (7 รพ./7 อ.)		1.รพ.ปาย2.รพ.ศรีสังวาล 3.รพ.ปางมะผ้า 4.รพ.ขุนยวม	1.รพ.แม่สะเรียง2.รพ.แม่ลาน้อย 3.รพ.สบเมย	
		57.1%	**100%**	**100%**
จ.เชียงราย (18 รพ./18 อ.)		1. รพ.เชียงราย 2. รพ.แม่ลาว 3. รพ.เทิง 4. รพ.พาน	1. รพ.แม่สาย2. รพ.เชียงแสน 3. รพ.ขุนตาล 4. รพ.เวียงเชียงรุ้ง5. รพ.พญาเม็งราย 6. รพ.แม่สรวย 7. รพ.เวียงป่าเป้า	1.รพ.สมเด็จฯ 2.รพ.ป่าแดด 3.รพ.เวียงแก่น 4.รพ.เชียงของ 5.รพ.แม่ฟ้าหลวง 6.รพ.แม่จัน
		22.2%	**61.1%**	**94.44%**
จ.พะเยา (7 รพ./9 อ.)	1. รพ เชียงคำ 2. รพ ปง	1.รพ.แม่ใจ2.รพ.ดอกคำใต้ 3.รพ.เชียงม่วน	1.รพ.พะเยา 2.รพ.จุน	
	28.6%	**71.4%**	**100%**	
จ.แพร่ (8 รพ./8อ.)		รพ.สูงเม่น	0	1.รพ.ร้องกวาง

จังหวัด	ปี 2555	ปี 2556 (เป้าหมายร้อยละ20)	ปี 2557 (เป้าหมายร้อยละ40)	ปี 2558 (เป้าหมายร้อยละ60)
รวม		**12.5%**		**25.00%**
จ.น่าน (14 รพ./15 อ.)	รพ.น่าน รพ.เชียงกลาง	1.รพ.ปัว 2.รพ.ทุ่งช้าง 3.รพ.นาหมื่น	1.รพ.สองแคว 2.รพ.สันติสุข 3.รพ.เวียงสา	1.รพ.เฉลิมฯ 2.รพ.บ่อเกลือ 3.รพ.แม่จริม
รวม	**14. 28 %**	**33.57%**	**57.1%**	**78.57%**
รวมทั้งหมด		**24**	**28**	**18**
(98 รพ)	**6**	**24+6 =30**	**30+28 = 58**	**58+18=76**
ร้อยละ	**6.1**	**30.6%**	**58.2%**	**77.55%**

กระบวนการวิเคราะห์การดำเนินงาน

1. ระยะเตรียมการ ประเมินสถานการณ์ปัญหา ศึกษาข้อมูล หลักการ/เกณฑ์การประเมินรับรองฯ ศึกษาข้อมูลการดำเนินงานของโรงพยาบาลในเขตรับผิดชอบ กำหนดเป้าหมายการประเมินรับรอง

2. การวิเคราะห์หาส่วนขาด Gap Analysis ใช้ กลยุทธ์ PIRAB

PIRAB	GAP	โอกาสในการพัฒนา
P Partnership	Partnership ยังขาดการมีส่วนร่วมของภาคีในภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานวัยรุ่นเชิงรุกในพื้นที่ในระดับอำเภอ ท้องถิ่น/ชุมชนยังมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นค่อนข้างน้อย	สร้างความตระหนักในการแสวงหาภาคี เครือข่ายในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มช่องทาง การส่งต่อกลุ่มเป้าหมายได้ครอบคลุม กระตุ้นเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่น
I Investment	ขาดงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ให้เป็นสัดส่วน ขาดงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพบุคคลากร	สนับสนุนการจัดอบรมพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการแก่บุคคลากรระดับอำเภอ
R Regulator	-ขาดข้อมูลสำคัญของวัยรุ่นในการดำเนินงาน -จังหวัดขาดระบบการติดตาม เยี่ยมเสริมพลัง รพ.ที่มีคลินิกให้บริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชน -บางจังหวัดขาดการกระตุ้นพื้นที่ที่เนินการได้ไม่ถึงเป้าหมาย แต่ไม่มีแผนการส่งรพเข้ารับการประเมินรับรองฯ(จ.ลำพูน)	วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ วัยรุ่นในพื้นที่ เพื่อใช้ในการวางแผนแก้ปัญหา - พัฒนาระบบการนิเทศกำกับติดตามประเมินผล - สนับสนุนจังหวัดสร้างทีมติดตามเยี่ยมเสริมพลัง เพื่อติดตามการดำเนินงานคลินิกวัยรุ่น โดยร่วมกับกรมฯ ในการจัดอบรมพัฒนาทีมเยี่ยมเสริมพลังระดับจังหวัด
A Advocacy	-ขาดการสื่อสารภายใน -ขาดการประชาสัมพันธ์ คลินิกวัยรุ่น -ขาดการกระตุ้น/พัฒนาให้รพ.เข้ารับการประเมินรับรองYFHSและ RHD	- นิเทศติดตามการดำเนินงานวัยรุ่นในพื้นที่ -เพิ่มการสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ONLIN

PIRAB	GAP	โอกาสในการพัฒนา
	ตามเป้าหมายที่กำหนด (จ.ลำพูน จ.เชียงใหม่) -ขาดการกระตุ้นสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นและชุมชนร่วมแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่น	- กระตุ้นภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นและชุมชนร่วมแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่น โดยการคืนข้อมูลให้ภาคีเครือข่าย -สนับสนุนสื่อ/คู่มือ การดำเนินงาน
B Building Capacity	ขาดการพัฒนาศักยภาพผู้รับผิดชอบงานวัยรุ่นด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานวัยรุ่น .-ขาดการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่าย	-สนับสนุนการจัดอบรมฟื้นฟู และทดแทน จนท.สส.ที่ปฏิบัติงานวัยรุ่น จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานค้นหาและนำ best practiceแลกเปลี่ยนฯภายในจังหวัด2เขต -พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายการอบรม อาสาสมัคร/แกนนำชุมชนและแกนนำเยาวชนในเรื่องอนามัย

จากผลการประเมินรับรองมาตรฐานฯ พบว่า ในภาพรวมการดำเนินงานสามารถดำเนินการได้เกินเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือร้อยละ77.55 จากเป้าหมายในปี2558 จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ 60 เมื่อวิเคราะห์รายจังหวัดพบว่า มีบางจังหวัดที่สามารถ พัฒนามุมให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรตามเกณฑ์มาตรฐาน4องค์ประกอบผ่านการประเมินรับรอง ได้จำนวนเกินกว่าเป้าหมายมาก ได้แก่จังหวัด พะเยา (ร้อยละ100) จังหวัด แม่ฮ่องสอน(ร้อยละ100) จังหวัด เชียงราย(ร้อยละ100) จังหวัด ลำปาง(ร้อยละ100) จังหวัด น่าน (ร้อยละ78.57) จังหวัด ลำพูน บางจังหวัดดำเนินการได้เกินเป้าหมายเล็กน้อย เช่น จังหวัด. เชียงใหม่(ร้อยละ62.5)จังหวัดที่ไม่ถึงเป้าหมายคือ จังหวัด แพร่(ร้อยละ25) จะเห็นได้ว่า แต่ละจังหวัดมีความสามารถในการดำเนินงาน.ให้ถึงเป้าหมายต่างกัน ขึ้นกับบริบทของพื้นที่ และองค์ประกอบอื่นๆ เมื่อนำผลการประเมินรับรองฯและการเยี่ยมเสริมพลังการดำเนินงานมาวิเคราะห์หาส่วนขาด (Gap Analysis)โดย PIRAB ได้พบโอกาสในการพัฒนาและนำมาสู่กลยุทธ์ในการพัฒนาให้ถึงเป้าหมาย

ผลการวิเคราะห์ สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ ประกายดาว พรหมประพัฒน์ ที่ศึกษา เรื่องการดำเนินงาน “คลินิกวัยรุ่น”ของโรงพยาบาล (Study of the Implementation of Hospital’ s Youth Clinic) พบว่าการดำเนินงาน “คลินิกวัยรุ่น” มีความก้าวหน้าในการดาเนินงานไม่เท่ากัน ในประเด็นเกี่ยวกับ 1) การบริหารจัดการให้เอื้อต่อการมีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชน 2) การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โรงพยาบาลหลายแห่งมีการประชาสัมพันธ์ แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องการเชื่อมโยงบริการกับภาคีและเครือข่าย และ 3) การจัดระบบบริการ โรงพยาบาลส่วนใหญ่มีการให้บริการข้อมูลความรู้และการให้การปรึกษาแต่การดูแลต่อเนื่องการส่งต่อ สถานที่ให้บริการและการให้บริการนอกเวลา ยังเป็นประเด็นที่ต้องมีการพัฒนา โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จที่พบคือการสนับสนุนจากผู้บริหาร ทีมงาน มีความเข้มแข็ง ความร่วมมือของภาคีและเครือข่าย การประชาสัมพันธ์บริการหลากหลายช่องทาง การบริการชิงรุก ขยายเครือข่ายบริการลงสู่ชุมชนและรพ.สต. ปัญหาที่พบคือสถานที่ไม่พร้อมการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ขาดข้อมูลและการติดตามงาน ผู้ปฏิบัติงานมีภาระงานมาก บุคลากรน้อย

3. กลยุทธ์ในการพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

- จัดประชุม ชี้แจงแนวทางการประเมินรับรองมาตรฐานมุมให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน แก่ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัด8 จังหวัดในเขตรับผิดชอบ

- เยี่ยมเสริมพลัง/นิเทศติดตาม การดำเนินงานในสถานบริการ เพื่อให้ข้อมูลข้อเสนอแนะ เพื่อการเตรียมความพร้อมรับการประเมินรับรองตามมาตรฐาน YFHS

- พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานวัยรุ่น โดยร่วมกับกรมอนามัยจัดอบรมทักษะการให้

- พัฒนาศักยภาพทีมประเมินรับรองมาตรฐาน เรื่องเทคนิคการเป็นผู้เยี่ยมสำรวจ

- สนับสนุนจังหวัดสร้างทีมติดตาม เยี่ยมเสริมพลัง เพื่อติดตามการดำเนินงานคลินิกวัยรุ่นในสถานบริการ โดยร่วมกับกรมฯ ในการจัดอบรมพัฒนาทีมเยี่ยมเสริมพลังระดับจังหวัด

- สนับสนุน เอกสารคู่มือ มาตรฐานการประเมินรับรองมุมให้บริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนตาม มาตรฐาน YFHS แก่สถานบริการ

- จัดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานวัยรุ่นระดับเขต เพื่อสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานพัฒนา

- สถานบริการให้มีมุมให้บริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนตามมาตรฐาน YFHS

ในจังหวัดที่สามารถดำเนินการได้เกินเป้าหมาย ได้ค้นพบ รพที่เป็นต้นแบบความสำเร็จ **Best practice** หลายแห่ง ดังนี้

จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการดำเนินงานคลินิค ศูนย์อนามัยที่ 1 ได้ร่วมกับกรมอนามัยจัดอบรมเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาวัยรุ่น แก่โรงพยาบาล13 แห่งในเดือนพฤษภาคม 2553 ในปี 2555จังหวัดลำปางได้ส่งโรงพยาบาลเข้ารับการประเมินรับรอง 2แห่ง คือ โรงพยาบาลเถิน และโรงพยาบาลสบปราบ ซึ่งผ่านการประเมินทั้ง 2 แห่ง จังหวัดลำปาง มีต้นทุนการดำเนินงานด้านวัยรุ่นค่อนข้างสูงกว่าจังหวัดอื่น เนื่องจากมีประสพการณ์การดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ (RH PLUS PROJECT)ในช่วงปี 2551-2554 ของ UNFPA ช่วงปี 2551-2554 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ตลอดจนสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกับภาคีในชุมชน เมื่อกรมอนามัยมีนโยบายเรื่องการจัดตั้งมุมให้บริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น จึงเป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ยากนัก ปัจจุบัน ทุกโรงพยาบาลของจังหวัดลำปางมีการจัดคลินิกวัยรุ่นให้บริการทุกแห่ง โดยยึดหลักการผสมผสานบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน

Best practice โรงพยาบาลเถิน เป็นโรงพยาบาลขนาด 30เตียง สามารถดำเนินงานได้เป็นอย่างดี ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ มีการประชาสัมพันธ์ และการสร้างความต้องการของลูกค้าเป็นอย่างดี โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญคือ ผู้บริหารมีนโยบายและสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มที่ทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและมีทีมงานที่เข้มแข็ง

Best practice โรงพยาบาลสบปราบ เป็นโรงพยาบาลขนาด30 เตียง เป็นอีกโรงพยาบาลหนึ่งที่มุ่งมั่นพัฒนาคลินิคให้บริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นตามเกณฑ์มาตรฐานจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (YFHS) โดยผู้บริหารโรงพยาบาลได้ให้ความสำคัญ มีความเข้าใจหลักการ และสนับสนุนการดำเนินงานเป็นอย่างดี มีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และมีการสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกได้อย่างเข้มแข็ง

Best practice โรงพยาบาลเสริมงาม เป็นโรงพยาบาลขนาด 30เตียง ดำเนินงานโดยเน้นการสร้างเครือข่ายเชิงรุกในชุมชน และโรงเรียนเป็นหลัก และเป็นพื้นที่ดำเนินงานคลินิก

วัยรุ่นของมูลนิธิพะเยาเพื่อการพัฒนา ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนโลก (Global Fun) จุดเด่นการดำเนินงานมุ่งเน้นงานเชิงรุกและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะสถานศึกษา

จังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการดำเนินงาน คลินิกวัยรุ่นค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ยได้รับการคัดเลือก จาก UNFPA ให้ดำเนิน โครงการอนามัยเจริญพันธุ์ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา บุคลากรด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านต่างๆอย่างมาก ทำให้มีความเข้าใจในการทำงาน จังหวัดพะเยามีประสพการณ์การทำงานแบบภาคีเครือข่ายมาอย่างช่ำชอง มีแผนยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาอนามัยเจริญพันธุ์วัยรุ่นร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ประกอบกับผู้บริหารมีนโยบายในการพัฒนาการจัดตั้งคลินิควัยรุ่นอย่างจริงจัง มีการสนับสนุนงบประมาณพิเศษให้กับโรงพยาบาลชุมชน และ รพสต.ในการจัดตั้งคลินิควัยรุ่น แห่งละ 5,000 บาท

Best practice รพ. เชียงคำ /รพ. ปง ในปี 2555 จ.พะเยาส่งเข้ารับการประเมินรับรองมาตรฐานฯ ผู้บริหารให้การสนับสนุนทำให้ทีมงานมีขวัญกำลังใจ สามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี โรงพยาบาลเชียงคำ ผ่านการประเมินรับรองคุณภาพในหลายๆด้านมาแล้ว ดำเนินการได้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ มีจุดเด่นในการดำเนินงานเชิงรุก/มีการสร้างภาคีเครือข่ายภายนอกที่เข้มแข็ง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน Best practice โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ เป็นโรงพยาบาลจังหวัดที่มีการจัดตั้งคลินิควัยรุ่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยบูรณาการกับงาน OSCC และงานเวชกรรมสังคมของโรงพยาบาล ให้บริการวางแผนครอบครัว บริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ / Face book ให้คำปรึกษาแม่วัยรุ่นหลังคลอด ให้ความรู้แกนนำนักเรียน รร.เทศบาล อบรมครู /จนท.รพช. / รพสต. มีการประสานงานระหว่างกลุ่มงานต่างๆ และมีการงพัฒนาปรับระบบการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานYFHSมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และมีทีมงานที่เข้มแข็ง

จังหวัดแพร่ Best practice โรงพยาบาลสูงเม่น เป็นโรงพยาบาลขนาด 30 เตียงดำเนินงานด้านคลินิกวัยรุ่นเป็นอย่างดี มีการจัดระบบ และมอบหมายผู้รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีทีมงานที่เข้มแข็งแบบสหวิชาชีพ มีการบูรณาการ การทำงานในฝ่ายต่างๆ ค่อนข้างดี มีการดำเนินงานทั้งเชิงรุกและเชิงรับ และมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง ปัจจัยที่สำคัญคือ ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนการทำงานในทุกๆด้าน แต่การบริหารจัดการระดับจังหวัดขาดการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เนื่องจากขาดการสนับสนุนงบประมาณ

จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่มีความเข้มแข็งในการดำเนินงานอนามัยเจริญพันธุ์วัยรุ่น มีภาคีเครือข่าย และภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง ผู้บริหารของจังหวัดมีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาวัยรุ่นเป็นอย่างดี ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดมีการนิเทศติดตามงานเป็นระยะ ๆ ทำให้รพ.ต่างๆมีความตื่นตัวในการดำเนินงานทั้งโรงพยาบาลจังหวัด และ โรงพยาบาลชุมชน ปัจจุบันโรงพยาบาลทุกแห่งมีการจัดตั้งคลินิคทั้ง 14 แห่ง และสามารถดำเนินการได้ครบตามองค์ประกอบตามมาตรฐาน YFHS โรงพยาบาลขนาดวหญ่ที่ดำเนินการได้ดี

Best practice โรงพยาบาลน่าน และโรงพยาบาลปัว เป็น โรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่ดำเนินการได้ดีสามารถดำเนินการได้ครบตามองค์ประกอบตามมาตรฐาน YFHS

โรงพยาบาล โรงพยาบาลเชียงกลาง ทุ่งช้าง สามารถดำเนินงานได้เป็นอย่างดี ในบริบทของโรงพยาบาลขนาดเล็ก ผู้รับผิดชอบงานมีความมุ่งมั่น และตั้งใจที่จะผลักดันการจัดตั้งคลินิกวัยรุ่นให้ประสพผลสำเร็จ มีการบูรณาการงานเดิมเข้ากับกิจกรรมที่เพิ่มขึ้นที่สำคัญมีการบริหารความสัมพันธ์ของภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งกับ

หน่วยงานภายนอก และมีการพัฒนาคุณภาพในแต่ละองค์ประกอบให้เป็นไปตามมาตรฐาน

จังหวัดเชียงราย มีการผลักดันให้โรงพยาบาลจังหวัดและ โรงพยาบาลชุมชนดำเนินงานคลินิกให้บริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นในโรงพยาบาลชุมชน ทั้ง17แห่ง จังหวัดส่งเข้ารับการประเมินรับรองมาตรฐาน ในปี2556

Best practice โรงพยาบาลเชียงราย ประชานุเคราะห์การดำเนินงานวัยรุ่น ในช่วงแรกยังไม่มีความชัดเจนมากนักเนื่องขาดผู้รับผิดชอบหลัก และยังไม่มีแพทย์ดูแลที่ชัดเจน ต่อมามีการจัดตั้งและประชุมคณะกรรมการคลินิควัยรุ่นของโรงพยาบาล ในเดือนกันยายน 2554มีการหารือถึงแนวทางการดำเนินงาน และมีการจัดทำ flow chartการให้บริการคลินิกวัยรุ่น อยู่ในความรับผิดชอบของ แผนกผู้ป่วยนอก(ด้านสูติกรรม) มีพยาบาลที่รับผิดชอบด้านการให้คำปรึกษาดูแลและพัฒนาให้เข้าตามเกณฑ์มาตรฐาน YFHS อย่างไรก็ตามจุดแข็งของการดำเนินงานวัยรุ่นเชิงรุกสามารถดำเนินการไปได้ดี เนื่องจากมีกลไกของณะกรรมการ MCH BOARD ที่เข้มแข็งสามารถผลักดันและแสวงหาแหล่งทุนจากภายนอกมาสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น งบประมาณจาก GLOBAL FUN มาจัดตั้งมุมให้บริการวัยรุ่นในชื่อบ้าน S-COOL (Sex is cool) โดย การดำเนินงานใช้การสร้างและพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชน/ อาสาสมัครวัยรุ่น มีการให้ความรู้ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ ระยะเวลา 3 วันและการให้คำปรึกษา 2 วัน โดยมีวิทยากรเป็นแพทย์และพยาบาล จากโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ มีการอบรมแกนนำ ทดแทน การให้บริการมีการเปิดมุมให้บริการกลุ่มวัยรุ่นในและนอกเวลาราชการ มีการจัดมุมให้คำปรึกษา/ห้องต่างๆให้สวยงามเพื่อดึงดูดห้วัยรุ่นเข้าถึงมากที่สุด ดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่โครงการ และอาสาสมัครซึ่งเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และ ปวช. ที่ว่างจากการเรียน สับเปลี่ยนมาดูแลให้คำปรึกษาแก่กลุ่มวัยรุ่น ปัจจุบันบ้าน S-COOL ตั้งอยู่ในอาคารเช่าที่เป็นแผนกผู้ป่วยนอกเพิ่มเติมโรงพยาบาล ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบฯจาก GLOBAL FUN

โรงพยาบาล พาน

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดแรกที่มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่เรื่องการให้คำปรึกษาแก่วัยรุ่น โดยอบรมจนท.ผู้รับผิดชอบให้คำปรึกษาในโรงพยาบาลทั้ง24 แห่ง ในปี 2553 หลังจากนั้นได้ขยายการจัดอบรมในรพสต. บางแห่งของจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2555ศูนย์ฯ ได้ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการจัดตั้งคลินิกวัยรุ่น ก รพ. จำนวน 8 แห่ง โรงพยาบาลแม่แตง โรงพยาบาลสะเมิง โรงพยาบาลสันทราย โรงพยาบาลสันกำแพง โรงพยาบาลแม่ออน โรงพยาบาลสันป่าตอง โรงพยาบาลสารภี และโรงพยาบาลดอยสะเก็ด

Best practice โรงพยาบาลแม่ออน เป็นโรงพยาบาลที่มีความเข้มแข็งในการดำเนินงานวัยรุ่น จุดเด่นคือการดำเนินงานเชิงรุก มีเครือข่ายท้องถิ่น ชุมชนที่ มีเครือข่ายสถานศึกษาที่สนับสนุน/ร่วมกิจกรรม มีสภาเด็กและเยาวชนจัดกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างเข้มแข็ง

การประเมินมาตรฐานคลินิกให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนเป็นวิธีการที่จะพัฒนาสถานบริการให้วัยรุ่นได้รับบริการสุขภาพที่มีมาตรฐานซึ่งต้องใช้เวลาและความมุ่งมั่น ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานในการจัดบริการสุขภาพที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพประเด็นสำคัญที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ คือ นโยบายของผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัด การบูรณาการทำงานภายในองค์กร ระบบข้อมูล การทำงานเชิงรุกและการสร้างภาคีเครือข่าย โดยพบทิศทางเดียวกับการศึกษาของ ประกายดาว พรหมประพัฒน์ (2) ที่พบว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารการจัดตั้งคลินิกวัยรุ่นของโรงพยาบาล แม้จะเป็นการสั่งการในระดับนโยบาย แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการโรงพยาบาล หรือแพทย์ระดับบริหาร หรือผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนการ

ทำงานย่อมมีผลต่อระบบบริการที่เป็นมิตรสำ หรับวัยรุ่น ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่ง ในการจะสื่อสารอย่างไรที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานต่อไปงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ระดับจังหวัด

1. ผู้รับผิดชอบ ควรมีระบบการนิเทศงานเพื่อกระตุ้นให้สถานบริการเห็นความสำคัญของการพัฒนาคลินิกบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนให้เข้าประเมินรับรองตามมาตรฐาน

2. ควรมีการการดำเนินงานของโรงพยาบาลตามเกณฑ์มาตรฐานฯอย่างต่อเนื่องพร้อมการขยายผลให้ครอบคลุมสถานบริการมากขึ้นควบคู่ไปกับ

3. ให้ความสำคัญกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานบริการทุกระดับเพื่อสร้างแรงจูงใจ และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

การศึกษานี้พบว่า มี “คลินิกวัยรุ่น” หลายแห่งที่มีความก้าวหน้าในการด าเนินงานมาก สามารถ เป็นต้นแบบได้ ควรศึกษาในรายละเอียดเพื่อตอบโจทย์ว่าท าอย่างไรให้ประสบ ความส าเร็จเพื่อเผยแพร่รูปแบบ และวิธีการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. ยุพา พูนขำ. AFHS: ความก้าวหน้าที่ท้าทาย. ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการอนามัย การเจริญพันธุ์แห่งชาติ ครั้งที่ 1 วันที่ 15 – 17 กรกฎาคม 2552 ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร. นนทบุรี: กองอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย; 2552. หน้า 113–9
2. ประกายดาว พรหมประพัฒน์ การศึกษาการดำเนินงาน “คลินิกวัยรุ่น”ของโรงพยาบาล (Study of the Implementation of Hospital’ s Youth Clinic)2.
3. กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง, สายพิณ คูสมิทธิ, บรรณาธิการ. มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่น และเยาวชน และแบบประเมินตนเอง.นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย และกองทุนแห่งสหประชาชาติ (UNFPA);2552.
4. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (ร่าง) คู่มือแนวทางการเยี่ยมสำรวจและประเมินโรงพยาบาลตาม มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน. (เอกสารอัดสำเนา)
5. กองอนามัยการเจริญพันธุ์. โครงการพัฒนาบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่น. 2551. (เอกสารอัดสำเนา)
6. ยุพา พูนขำ, สมศักดิ์ สุทัศน์วรวุฒิ, รุจิรา วัฒนายิ่งเจริญชัย.คู่มือแนวทางการดำเนินงาน “คลินิก วัยรุ่น” (สถานบริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชน). สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย.
7. กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง, สายพิณ คูสมิทธิ, บรรณาธิการ. มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรส าหรับวัยรุ่น และเยาวชน และแบบประเมินตนเอง.นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย และกองทุนแห่งสหประชาชาติ (UNFPA);2552.
8. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา อนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2553 - 2557. พิมพ์ครั้งที่1. นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2553.